

Broj:18/1-44-00256-1/16
Tuzla, 08.01.2016. godine

INFORMACIJA

o ostvarenim rezultatima deminiranja i uništavanja neeksplozivnih ubojitih sredstava na području Tuzlanskog kantona u 2015. godini

I U V O D

Zakonom o zaštiti ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10) u členu 48. propisano je da je: zaštita od neeksplozivnih ubojitih sredstava, kao jedna od 15 mjera zaštite i spašavanja.

Članom 86. navedenog Zakona precizirano je na šta se odnosi navedena odredba:

1. Zaštita od neeksplozivnih ubojitih sredstava (u daljnjem tekstu: NUS-a) je mjera koja se sastoji u pronalazanju, otkrivanju, označavanju, iskopavanju, prenošenju, utovaru, prevoženju, istovaru, privremenom skladištenju, deaktiviranju i uništavanju NUS-a, na svim područjima na kojima se nalaze ta sredstva.

2. Poslove koji se odnose na problematiku uklanjanja mina i NUS-a, vrše jedinice civilne zaštite za uklanjanje mina i NUS-a (u daljnjem tekstu: timovi za deminiranje) na način regulisan Zakonom o deminiranju u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 5/02) i Standardom za uklanjanje mina i NUS-a u Bosni i Hercegovini i Standardnim operativnim procedurama uklanjanja i uništavanja NUS-a, koje donosi direktor Federalne uprave.

3. Mjere zaštite od NUS-a, iz stava 1. ovog člana, ne odnose se na sledeća sredstva:

- neeksplozivne diverzantsko-terorističke naprave koje su predmetom krivičnog djela ili prekršaja i spadaju u isključivu nadležnost organa unutarnjih poslova;
- potrebe Oružanih snaga BiH u postupku uklanjanja i uništavanja upotrijebljenih, a neeksplozivnih ubojitih sredstava za vrijeme i poslije obuke i vježbi njezinih pripadnika, kao i NUS-a kojem je istekao rok upotrebe ili je nepouzdan pa ga treba uništiti;
- otpadne tvari u proizvodnji naoružanja i vojne opreme privrednih društava koja se bave tim poslom.

Također je u članu 199. stav 2. propisano:

„Za vršenje koordinacije poslova u oblasti deminiranja i uklanjanja NUS-a u kantonima i općinama nadležni su organi uprave za civilnu zaštitu i općinske službe civilne zaštite“.

U skladu sa nevedenim zakonskim obavezama, Kantonalna uprava civilne zaštite je vršila koordinaciju poslova u oblasti deminiranja i uklanjanja NUS-a na području Tuzlanskog kantona.

Polazna osnova za realizaciju zadataka iz oblasti deminiranja bio je Plan deminiranja - Lista prioriteta deminiranja na području Tuzlanskog kantona za 2015. godinu, koju je sačinila Kantonalna uprava civilne zaštite na osnovu općinskih planova za deminiranje sa utvrđenim prioritetima i uz tijesnu saradnju sa Regionalnim uredom BHMACE-a u Tuzli. Saglasnost na ovu Listu dala je Vlada Tuzlanskog kantona na svojoj redovnoj sjednici.

Realizacija zadataka na uklanjanju NUS-a obavljena je na osnovu prijave građana preko općinskih službi civilne zaštite i MUP-a.

II OSTVARENI REZULTATI DEMINIRANJA NA PODRUČJU TK

1. Deminiranje

Teška ekonomska situacija, smanjen interes stranih donatorskih organizacija, te preusmjeravanje planiranih sredstava za deminiranje na saniranje posljedica prirodne nepogode sa najdužim trajanjem i najvećim štetama, su glavni ograničavajući faktori koji su imali uticaj na izvršenje planiranih aktivnosti na polju deminiranja i redukcije sumnjive površine na području TK.

Međutim, i pored svih ovih nedaća koje su pratile realizaciju projekata koji su našli svoje mjesto na Listi prioriteta za deminiranje na području TK u 2015. godini, može se konstatirati da je ostvaren relativno zadovoljavajući sveukupan rezultat u količini, ali ne i po općinama.

Na realizaciji projekata deminiranja, pored timova civilne zaštite i deminerskih timova OS BiH, bilježimo angažman i drugih domaćih i stranih kompanija i organizacija kao što su: HO „Pro Vita”, „Amfibia“ i UG „Demira”.

Posbno treba istaći da je krajem godine sa realizacijom započeli novi tzv. IPA projekat (Land release- vraćanje površine korisnicima) u Čeliću sa do sada najvećom površinom koja je predmet deminiranja (6,77 km²) i izvodi se primjenom nove metoda deminiranja tzv. „ciljano tehničko izviđanje. Nažalost, dva projekta koja su okončana prošle godine uz primjenu ove metode deminiranja još uvijek nisu verifikovana izdavanjem certifikata o deminiranoj površini.

Sve relevantne činjenice govore da samo uz primjenu ove nove metode deminiranja može se ubrzati proces deminiranja i dostići rezultati koji vode ka ostvarivanju planiranih ciljeva koji su predviđeni dokumentom „Strategija protuminskog djelovanja BiH za period 2009. – 2019.” čiji je osnovni cilj do 2019. godine potpuno eliminisati sumnjive površine I i II kategorije, a III kategoriju prioriteta „eliminirati” kroz prevenciju zabrane kretanja.

1.1. Rezultati deminerskih timova civilne zaštite

Izvorna zadaća ovoga tima je pregled i čišćenje vitalnih objekata i poljoprivrednog zemljišta, čime se obezbjeđuju uvjeti za održivi povratak izbjeglog i raseljenog stanovništva, na području TK.

Tokom deminerske sezone timovi civilne zaštite bili su angažirani na projektima na području općina Gradačac i Kalesija, na kojima su se mogli angažirati svi kapaciteti deminiranja civilne zaštite.

Tabela 1- Pregled deminiranih projekata u izvedbi timova civilne zaštite, po općinama TK u 2015.godini

Broj	Općina	Lokalitet	Namjena	Met. rada	Površina /m ² /
1.	Gradačac	Međida Gornja	Okućnice i polj. površ.	čišćenje	4.972,74
2.	Kalesija	Kalesija Grad – Olanovica 3	Poljopriv. površine	T I	128.339,00
3.	Kalesija	Gornja Kalesija	Pojas oko rijeke Spreče	čišćenje	4.603,00
4.	Kalesija	Kazin Tuk – Lugovi	Poljopriv. površine	T I	70.511,16
5.	Kalesija	Kazin Tuk – Zelina	Poljopriv. površine	T I	u procesu
U K U P N O:					208.425,90

Računajući period od osnutka timova civilne zaštite za deminiranje terena uz pomoć Mašinskog, POEK i PLANT tima FUCZ, deminirao je površinu terena od **1.084.533,07 m²** (nije uzeta deminirana površina sa zadatka MSP Tursunovo Brdo od oko 1,5 miliona m²).

Tokom izvođenja operacija deminiranja nije bilo slučajeva povrjeđivanja pripadnika timova civilne zaštite.

1.2. Rezultati deminerskih timova Oružanih snaga BiH

Za razliku od prethodnih godina, timovi OS BiH su tokom 2015.godine na području TK imali do sada najmanji angažman na projektima deminiranja.

Tokom deminerske sezone 2015.godine, deminerski timovi OS BiH bili su angažirani na području općina Gradačac i Tuzla, na kojima su se mogli angažirati svi kapaciteti deminiranja OS BiH.

Tabela 2- Pregled deminiranih projekata u izvedbi timova OS BiH, po općinama TK u 2015.godini

R/b	Općina	Lokalitet	Namjena	Metod rada	Površina /m ² /
1.	Tuzla	Kužići 2. kasetna municija	Infrastruktura i šuma	T I	98.425,00
2.	Gradačac	LZ Turić, D. Njive Tomšići	Poljoprivredne površine	T I	u procesu
3.	Gradačac	Ledenice D. Bijeljevina 1.	Poljoprivredne površine	T I	u procesu
U K U P N O:					98.425,00

Od početka izvođenja operacija humanitarnog deminiranja timovi OS BiH su na području Tuzlanskog kantona deminirali površinu od **4.949.492,85 m²**.

1.3. Donatorsko deminiranje

Kao i svih prethodnih godina deminiranje u najvećoj mjeri ovisi od donatorskih sredstava koja se direktno ili preko Međunarodnog fonda za deminiranje i pomoć žrtvama od mina (ITF) implementiraju u BiH. Najveći donatori su Vlade SAD, Njemačke, Norveške, Japana i dr.

U narednoj tabeli je dat pregled projekata koji su deminirani na području TK u 2015. godini koristeći ova donatorska sredstva.

Tabela 3- Pregled projekata deminiranih donatorskim sredstvima

R/b	Općina	Lokacija- Naziv projekta	PM akcija	Izvođač	Ukupno završeno (m ²)
1.	Gradačac	Avramovina Gajevi	čišćenje	Pro Vita	56.827,54
2.	Gradačac	Avramovina Gajevi 2.	čišćenje	Pro Vita	17.347,96
3.	Gradačac	Avramovina Gajevi 4.	čišćenje	Pro Vita	13.744,41
4.	Lukavac	Šikulje Smoluća	čišćenje	Pazi mine	12.112,05
5.	Lukavac	Jaruške Vijenac Sipine	čišćenje	Amfibia	29.476,43
6.	Živinice	VB Ljubače	čišćenje	Pazi mine	17.970,00
7.	Lukavac	Šikulje	čišćenje	NN Ivša	697,00
8.	Gradačac	Avramovina Gajevi 3.	T I	Detektor	44.416,82
9.	Lukavac	MZ Orahovica, zaseok Slana	T I	NN Ivša	25.619,54
10.	Lukavac	MZ Orahovica, zaseok Brda	T I	Dok Ing	163.927,02
11.	Kalesija	Gojčin-Makalići, stamb.objekti	T I	Demira	74.442,26
U k u p n o :					456.581,03

1.4. Ukupni rezultati deminiranja

Tokom deminerske sezone 2015. okončano je 16 projekata, a 3 su prekinuta i biće nastavljena početkom naredne deminerske sezone. Uz primjenu klasičnih metoda deminiranja (čišćenje i tehničko izviđanje) ukupno su deminirane slijedeće površine:

Tabela 4- Broj realiziranih projekta po metodi rada sa ukupno deminiranim površinama

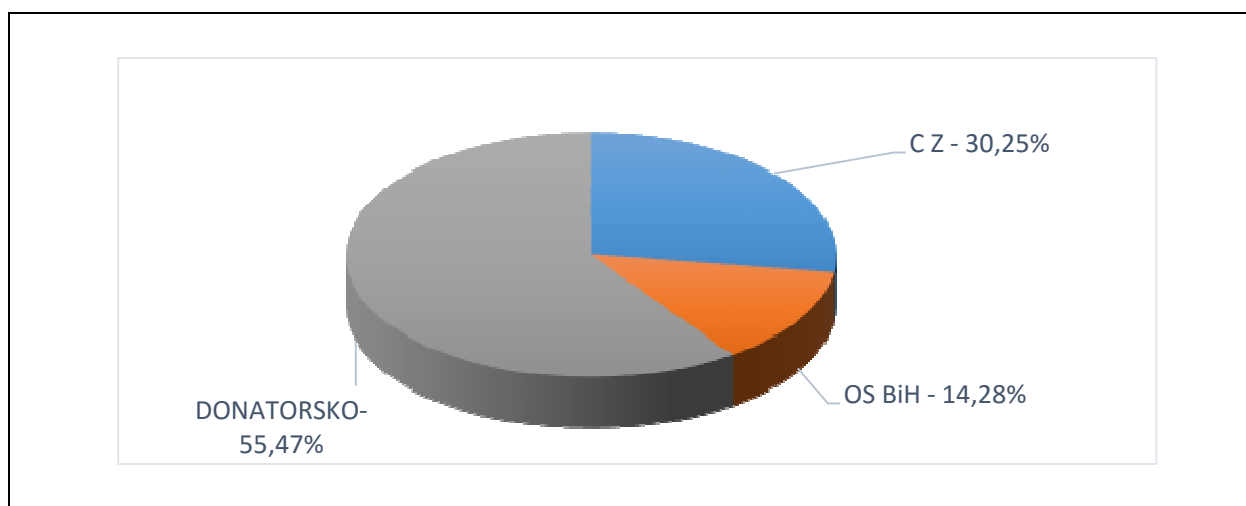
Metod rada – deminiranja	Broj projekata	Deminirana površina /m ² /
Čišćenje	9	157.751,97
Tehničko izviđanje	7	605.680,80
U k u p n o	16	763.432,77

1.6. Učešće izvođača radova na deminiranju

U slijedećoj tabeli i grafikonu dat je procenat učešća izvođača-finansijera deminerskih radova u 2015. godini.

Tabela 5- Učešće izvođača radova

Izvođač/finansjer	Broj projekata	Površina /m ² /	Procenat %
FUCZ	4	208.425,90	30,25
OS BiH	1	98.425,00	14,28
Donatorsko deminiranje	11	456.581,87	55,47
Ukupno:	16	763.432,77	100,00

Grafikon 1- Učešće izvođača radova

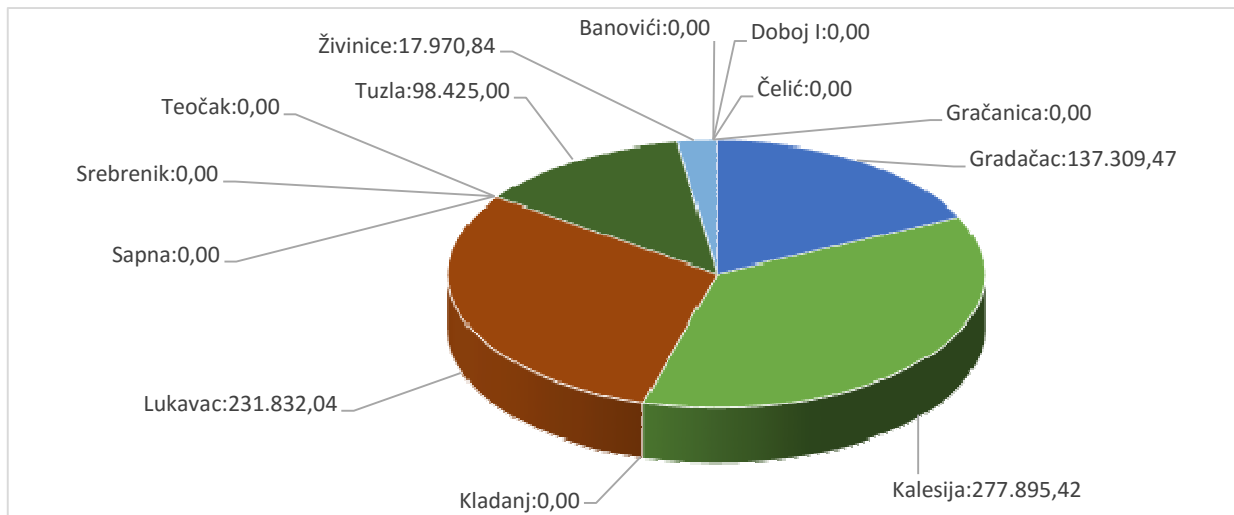
1.5. Pregled deminiranih površina po općinama

Iz podataka prikazanih u tabelama može se vidjeti da je u 2015.godini vršeno deminiranje na općinama Gradačac, Kalesija, Lukavac, Tuzla i Živinice.

Kada je u pitanju ostvareni rezultat deminiranja po općinama može se konstatirati, da kao i prošlih nekoliko godina, najintenzivniji radovi su bili na području općine Kalesija i Gradačac. To je posljedica opredjeljenja FUCZ i OS BiH da rade projekte deminiranja na kojima se mogu angažirati svi kapaciteti za deminiranje i ostvariti veća produktivnost a to su projekti sumnjivih površina na poljoprivrednom zemljištu.

Pored ovih 16 projekata koji su okončani i za koje su izdati certifikati-uvjerenja o završnoj kvaliteti urađenog deminiranja, u procesu su ostalo 3 projekata od kojih je 1 na samom završetku.

Na slijedećem grafikonu je dat ostvareni rezultat deminiranja po općinama u toku 2015.godine.

Grafikon 2- Pregled deminiranih površine po općinama TK u 2015. godini
(Ukupno deminirano: 763.432,77 m²)

1.6. Deminiranje na IPA projektima (“Ciljano tehničko izviđanje“)

Sredinom 2014.godine na području BiH je započela realizacija aktivnosti u sklopu implementacije IPA 2011 "Land Release" projekta (vraćanje površine korisnicima), koji su finansijski podržani od strane Delegacije Evropske unije u Bosni i Hercegovini.

Krajem 2015.godine započeta je realizacija još jednog projekta ove vrste i to na području općine Čelić. Metodom „ciljano tehničko izviđanje“ planirano je da se tretira površina terena od 6,77 km². Primjenom ove metode deminiranja omogućava se pregled-tretiranje veoma velikih površina terena koje su projektnom dokumentacijom obrađene kao rizična površina. I ovaj projekat je u završnoj fazi realizacije. Nažalost, neusklađena i nedefinisana zakonska regulativa onemogućava izdavanje validnih uvjerenja-certifikata o deminiranoj površini. Ovaj problem ostaje i dalje neriješen, a u isključivoj je nadležnosti BHMAC-a. Na području TK do sada su okončana 2 projekta, a u završnoj fazi je još jedan. Primjenom ove metode tretiranja je površina terena od oko 9 km².

Izvođači deminerskih radova na ovim projektima bili su pripadnici deminerske kompanije „Demira“ i Federalna uprava civilne zaštite. Regionalni ured BHMAC-a iz Tuzle je sa svojim kadrovima davao podršku i bio zadužen za praćenje realizacije projekta. Prema njihovom mišljenju, „land release“ projekti imaju smisla i predstavlja korak naprijed za izviđanje i čišćenje minski rizičnih površina u BiH jer su isti „najsigurniji način za čišćenje površina od mina i ESZR u najkraćem vremenu i uz najprikladnije troškove“.

1.7. Sveukupno ostvareni rezultati deminiranja na području TK (1997-2015)

Prema podacima koje zajednički evidentiraju Kantonalna uprava i općinske službe civilne zaštite od početka izvođenja humanitarnog deminiranja do danas deminirana je površina terena od **15.195.338,92 m²**. Međutim, u ovaj ukupni iznos nije uvrštena deminirana površina na tzv. IPA projektima koji su rađeni metodom „ciljanog tehničkog izviđanja“. Računajući ove projekte za koje nisu izdati validni certifikati ukupna deminirana površina na području TK iznosi **oko 22 miliona metara kvadratnih**.

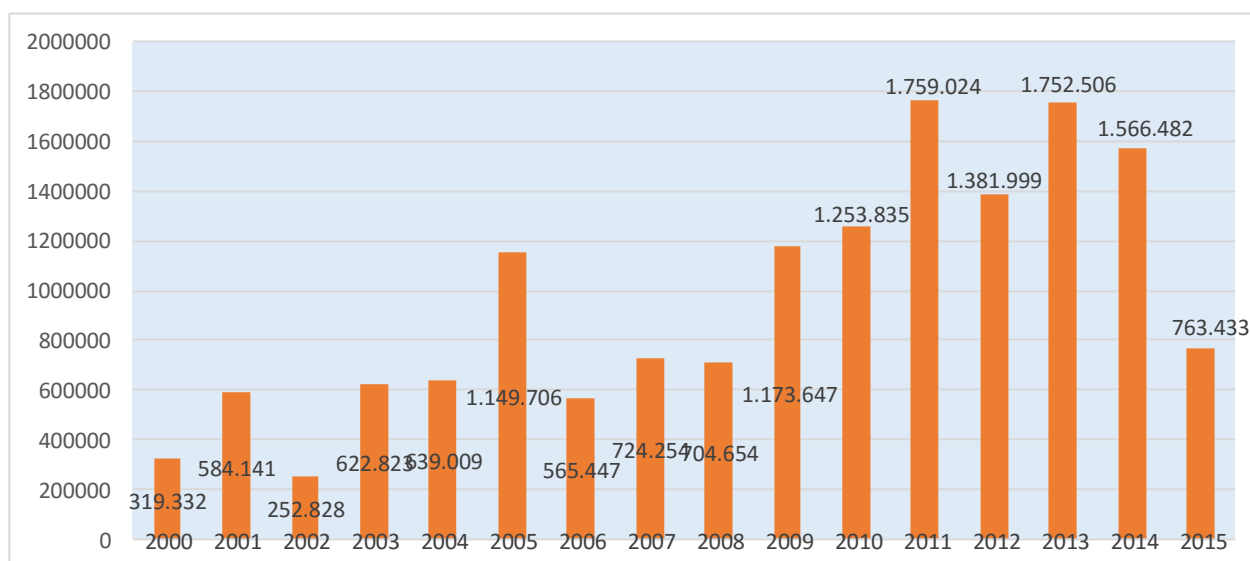
Sukladno dokumentu „Strategija protuminskog djelovanja BiH za period 2009. – 2019.“ čiji je osnovni cilj do 2019. godine potpuno eliminisati sumnjive površine I i II kategorije, a III kategoriju prioriteta „eliminirati“ kroz prevenciju zabrane kretanja, a uzimajući u obzir do sada deminirane površine i one koje se vode kao sumnjive može se zaključiti da je pred domaćim i stranim organima zadaća nužnog intenziviranja procesa deminiranja i aktivnijeg uključivanja svih subjekata s ciljem reliziranja obaveza iz ove Strategije za koju se već sada može reći da neće biti realizirana u zadatim rokovima.

U narednoj tabeli i grafikoima dat je prikaz ostvarenih rezultata od početka izvođenja operacija humanitarnog deminiranja po godinama i općinama na području Tuzlanskog kantona.

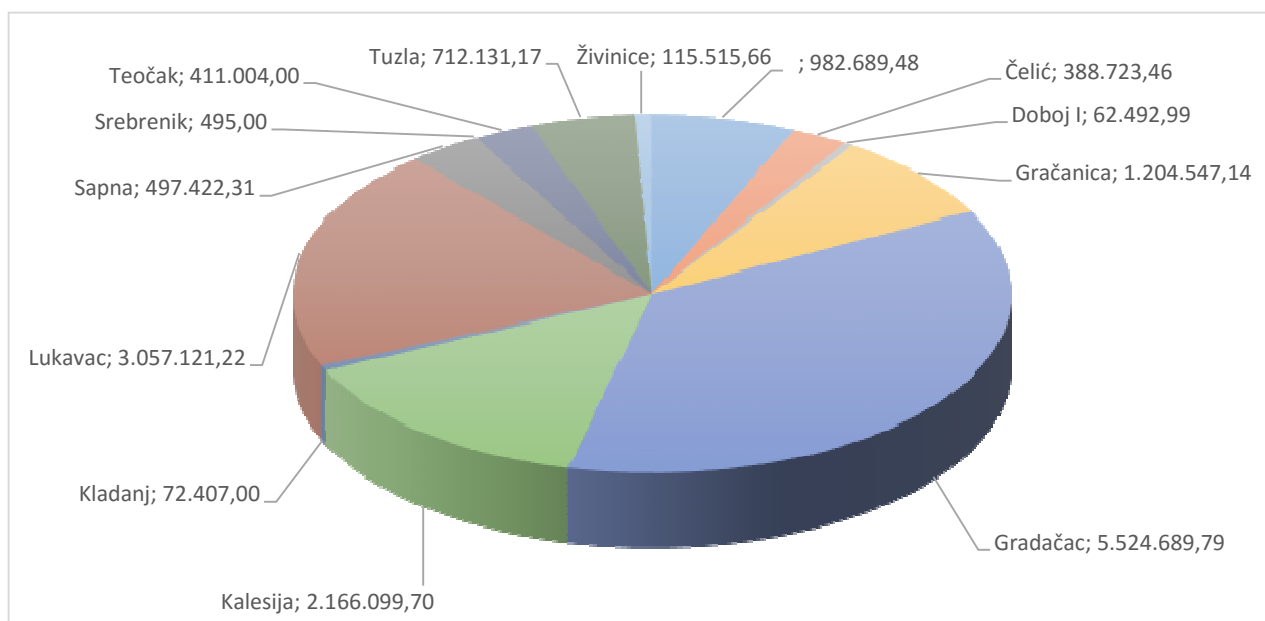
Razlika u deminiranoj površini iskazanoj po godinama i općinama TK od oko 500.000 m² pojavljuje se iz razloga što se po godinama (počeci deminiranja) vode deminirane površine za koje nisu izdati certifikati-uvjerenja iz nama nepoznatih razloga.

Tabela broj 6- Pregled deminiranih površina po godinama na području TK
(Ukupno: 1997.- 2015.godina 15.667,104 m²)

God.	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.
Površ.m ²	5.000	128.546	320.438	319.332	584.141	252.828	622.823	639.009
God.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Površ.m ²	1.149.706	565.447	724.254	704.654	1.173.647	1.253.835	1.759.024	1.381.999
God.	2013.	2014.	2015.					
Površ.m ²	1.752.506	1.566.482	763.433					

Grafikon broj 3- Pregled deminiranih površina po godinama na područjuTK

Grafikon broj 4- Pregled deminiranih površina po općinama na području TK
(Ukupno: 1997.- 2015.godina – 15.195.338,92 m²)

1.8. Obilježavanje minskih polja

Pored trajnog i polutrajnog obilježavanja sumnjivih površina u sklopu projekata koji su bili predmet izvođenja deminerskih radova, ove godine nije bilo većih projekata iz Programa upozoravanje na mine.

Kao i ranih godina, svakodnevno se vrši hitno obilježavanje sumnjivih površina koje su izvodili predstavnici RU BHMACH-a i pripadnici tima civilne zaštite za deminiranje i uklanjanje NUS-a.

2. Uništavanje neeksplozivnih ubojitih sredstava

Tokom 2015. godine pripadnici „A” tima civilne zaštite, kao jedine organizirane grupe osposobljene i opremljene za izvođenje poslova preuzimanja, prevoženja, privremenog skladištenja i uništavanja NUS-a, odradili su 310 zadataka koji su se odnosili na iskopavanje, preuzimanje, prevoženje, privremeno skladištenje i uništavanje istog. Svi ovi zadaci su odrađivani uz tijesnu saradnju sa općinskim službama civilne zaštite i Ministarstva unutarnjih poslova Tuzlanskog kantona.

U slijedećoj tabeli je dat pregled neutralisanog NUS-a po vrsti i količini.

Tabela 7- Pregled uništenog NUS-a po vrsti i količini

Naziv sredstva	Jedinica mjere	Ukupno
Municija manjeg kalibra	Kom	7.150
Municija većeg kalibra	Kom	15
Ručne bombe – razne	Kom	450
Projektili – razni	Kom	90
Pješadijske mine	Kom	57
Tenkovske mine	Kom	1
Tromblonske mine	Kom	103
"Osa", „Zolja", "Munja"	Kom	6
Upaljači – razni	Kom	94
Avio bombe	Kom	1
Kasetne bombe-zvončići	kom.	8
Ostalo (okviri, kاپisله)	Kom	102
UKUPNO	Kom	8.077

Naziv sredstva	Jedinica mjere	UKUPNO
Eksplozivi – razni	Kg	0,9
Pirotehnička sreds.petarde	kom.	9.860

3. Nesreće od mina i NUS-a

Prema zvaničnim podacima BHMACH-a, u periodu od 1996. do kraja 2015. godine, u BiH je od mina stradalo 1.739 stanovnika. Od toga je smrtno stradalo 608, a teže i lakše ranjeno 1.131 civilna osoba. Pored stradanja civilnih osoba bilježimo i znatan broj nastradalih deminera tokom izvođenja deminerskih radova. Smrtno je stradalo 47, a teže i lakše 69 deminera.

Tokom 2015. godine na području TK nije bilo slučajeva strdanja civilnih osoba ili deminera u minskim poljima.

Prema podacima sa kojima raspolaže Kantonalna uprava civilne zaštite Tuzla, od potpisivanja Dejtonskog sporazuma, dogodilo se preko 200 minskih nesreća, na području svih općina Tuzlanskog kantona, u kojima je smrtno stradalo 119, a teže i lakše su ranjene 133 osobe.

Sve civilne nesreće desile su se u obilježenim područjima, te da su najčešći razlozi koji dovode do nesreća, nepoštivanje minskih upozorenja i svjestan ulazak u sumnjiva područja zbog lova ili sječe šume.

III ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Na osnovu rezultata ostvarenih na poslovima deminiranja u toku 2015. godine može se zaključiti slijedeće:

1. U toku 2015. godine deminirana je površina od 763.432,77 m².

Posebno treba istaći da u ovaj ukupni iznos nije uključena deminirana površina od oko 9 (devet) miliona metara kvadratnih koja je realizirana kroz pilot projekte „Lend Release“ (vraćanje zemljišta korisnicima) koji su rađeni novom metodom deminiranja tzv. „Ciljano tehničko izvidanje“. Nakon dobijanja certifikata i ove površine će biti uvrštene u ukupan iznos što će predstavljati znatno veću površinu sveukupno deminirane površine na području Tuzlanskog kantona.

2. Prilikom odabira i utvrđivanja prioriteta deminiranja prednost su imali projekti kojima su stvarani uvjeti za povratak izbjeglog i raseljenog stanovništva i život u sigurnom okruženju kao i deminiranju poljoprivrednih površina.

3. Na području Tuzlanskog kantona još uvijek se kao sumnjiva površina vodi oko 85 miliona m² ili 3,2% od ukupne površine kantona.

4. Ostvareni rezultati na deminiranju u toku ove godine na području TK, a i cijele BiH su značajno ispod prosjeka za zadnje tri godine i opomena za cijelu zajednicu. Nužnost angažiranja svih relevantnih subjekata u BiH koji su na bilo koji način vezani za problematiku mina i minskoeksplozivnih sredstava je imperativ ili će proces deminiranja potrajati znatno duže od planski predviđenih rokova.

5. Tokom 2015. godine na području TK nije bilo stradanja civilnih osoba od zaostalih mina i minskoeksplozivnih i neeksplozivnih ubojitih sredstava, kao ni strdanja deminerskog osoblja tokom izvođenja operacija deminiranja.

6. Podatak da je tokom godine uništena količina minskoeksplozivnih i neeksplozivnih ubojitih sredstava od 8.077 komada, te sveprisutna pojava svakodnevnog prijavljivanja istih ukazuje da kod našeg običnog čovjeka još uvijek ima veliki broj ovih sredstava. Zahvaljujući djelovanju tima civilne zaštite Tuzla „A“ sva ova sredstva su na vrijeme i bezbjedno preuzeta, prevezena i uništena.

DIREKTOR

Mr. sc. Zdenko Tadić